Qarabağ Universiteti – milli təhsilimizə Zəfər töhfəsi

Xankəndi şəhərində Qarabağ Universitetinin yaradılması işğaldan azad olunmuş ərazilərimizin yenidən bərpası istiqamətində aparılan uğurlu siyasətin çox önəmli addımlarından biridir. 32 il bundan əvvəl erməni faşistlərinin oda qalayıb yer üzündən sildiyi, dinc sakinlərini kütləvi surətdə işgəncələrlə məhv etdiyi Xocalının 10 kilometrliyində bu gün Qarabağ Universitetinin yaradılması soyqırımı qurbanlarının intiqamının alındığının daha bir önəmli göstəricisidir.

Regionun yüksəkixtisaslı kadr tələbatının ödənilməsi və tarixən mövcud olmuş təhsil ənənələrinin yaşadılması işğaldan azad olunmuş ərazilərə Böyük Qayıdışın sürətlənməsində də əhəmiyyətli rol oynayacaq. İlkin mərhələdə 1000 nəfərə yaxın tələbənin təhsil alması nəzərdə tutulan Qarabağ Universiteti 2024–2025-ci tədris ilindən fəaliyyətə başlayacaq. Xeyli vaxtdır ki, qloballaşma dövründə universitetlərin formalaşması, ali təhsilin yenidən qurulması və s. kimi məsələlər aktuallığı ilə diqqət mərkəzindədir.

Xocalı faciəsinin 32-ci ildönümü günündə Qarabağ şəhidlərinin ruhunu sevindirən belə fakt və hadisələrin ictimaiyyətin, eləcə də Azərbaycandan kənarda yaşayan ziyalılarımızın da diqqət mərkəzində olduğunu nəzərə alaraq Türkiyənin 19 Mayıs Universitetinin professoru, texnika elmləri doktoru Azər Qasımzadə ilə həmsöhbət olduq.

– Azər müəllim, Qarabağ Universitetinin yaradılması bölgənin ictimai-siyasi həyatında, eləcə də təhsil sahəsində yeni və uğurlu addım kimi hamımızı hədsiz sevindirir. Şəhidlərimizin də ruhu şaddır – düşməndən intiqam alınıb, onların nahaq axıdılan qanı yerdə qalmayıb.

– Bu gün Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsinin dərin ehtiramla anıldığı bir məqamda, əlbəttə, xəyanət və fəlakət yuvası olmaqdan qurtulub, yağıdan təmizlənmiş Qarabağda bu adla dünyaya boy göstərən bir ali təhsil ocağının təşkil edilməsi xalqımıza Zəfər töhfəsi olmaqla yanaşı, həm də 30 il Vətən övladlarının axıdılmış qanlarının hədər getmədiyini göstərir. Allah Xocalı qurbanlarına və bütün Qarabağ şəhidlərinə rəhmət eləsin!

Xankəndidə yeni universitetin yaradılması olduqca diqqətəlayiq hadisədir. Açığı mən bunun siyasi tərəfindən geniş danışmaq istəməzdim, çünki bütün reallıqları dəyərləndirən möhtərəm prezident bu sərəncamı ilə bu dəfə də hadisələri qabaqladı və bölgədə modern təhsilin vacibliyini təsdiqlədi. İşğaldan əvvəl Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun filialı kimi fəaliyyət göstərən bu ali təhsil ocağının tarixi zəfərimizdən sonra fəaliyyətə başlaması və Qarabağda ilk universitet kimi qurulmasının böyük siyasi və sosial əhəmiyyəti olduğu kimi, həm də tarixi ədalətin bərpası anlamında da mühüm hadisədir.

Bu məsələ Qarabağın sivil tarixi ilə əlaqədar olduğu qədər də bu günümüzün reallıqları ilə bağlıdır. Əslində keçmişimizə çox qısa bir ekskurs etsək, görərik ki, Qarabağda elmə-təhsilə və mədəniyyətə verilən dəyər həmişə diqqətdə olub. Bu məsələnin önəmli bir tərəfidir. Digər önəmli bir məsələ Qarabağ Universiteti dördüncü sənaye inqilabının tələbləri əsasında qurulacaq. Bu həm də o deməkdir ki, yeni qurulan universitet təkcə fəaliyyətinin olduğu Qarabağın yox, əslində heç Azərbaycanın da deyil, ən azı bögənin, Cənubu Qafqazın və Türk dünyasının fərqli və modern elm və təhsil müəssisəsi olacaq.

– Bunu nə ilə əsaslandırardınız, Sizin təcrübənizdən gələn məsələdir, yoxsa?...

– Mən inkar etmək istəməzdim ki, burada elmi fəaliyyətin və təcrübənin rolu unudulmalıdır. Daha dərindən diqqət ediləndə bu tələblər, o cümlədən universitetdə yerli və beynəlxalq təcrübənin tətbiqi imkanları, Qarabağda tarixən mövcud olmuş təhsil ənənələrinin öyrənilməsi və regionun sosial-iqtisadi ehtiyaclarına uyğun yüksək ixtisaslı kadr tələbatının ödənilməsi dövlət başçısı tərəfindən də ümdə məqsəd kimi qarşıya qoyulub.

Universitetin akademik heyəti üçün, eləcə də təhsilalanlar üçün müasir dövrün tələblərinin həyata keçirilməsi, universitet şəhərciyinin yaradılması, burada bütün xidmətlərin yüksək tələblərə cavab verməsi, elmi-tədqiqat işləri ilə məşğul olan yaradıcı tədqiqatçıların layihələrinin dəstəklədiyi şəffaf və ədalətli mühitin formalaşdırılması kimi amillər vacibdir. Bu təhsildə yeni sistemin qurulmasıdır. İlk növbədə yeni universitetin tədqiqat yönümlü olması vacibdir. Bu, Nazirlər Kabinetinin təsdiqlədiyi "Qarabağ Universitetinin Nizamnaməsi"ndə də əksini tapır.

Bəzi incəlikləri dərindən bilməsək də, mətbuatda gedənlər, eləcə də sizin qəzetinizdə dərc edilmiş bəzi məqalə və fikirlərlə tanış olduqda da bunları görürük. Xaricdə, o cümlədən Türkiyədə yaşayan alimlərin fikir və mülahizələri ilə tanışlıq da, yeni təhsil sisteminin uğurları da birmənalı olaraq təsdiqləyir ki, Qarabağ Universitetinə peşəkar professor-müəllim heyətinin cəlb edilməsi, modern laboratoriyaların qurulması, elmi tədqiqatların aparılması və onların tətbiqi sahəsindəki uğurlar təkcə universitetin yox, həm də ölkənin və regionun tanıdılmasında əhəmiyyətli olacaq. Bu həm də universitetin istehsalata vəsiqə alan tədqiqatlarından gələn böyük qazanclara açılan yoldur.

Uzağa getməyək, 90-cı illərin əvvəllərində, Azərbaycan yenicə müstəqilliyini qazananda ölkədən xaricə kütləvi bir axın başladı. Bir səbəb alimlərin həyat şəraiti və sosial problemlərin həlli ilə bağlı idisə, daha önəmli bir səbəb elmi nailiyyətlərin tətbiqinə şəraitin olmaması idi. Amma elm adamlarımızın böyük potensialı var idi və buna görə dünyanın ABŞ, Yaponiya, İtaliya və sair kimi inkişaf etmiş ölkələri bu alimlərə çox rahacа qucaq açdılar.

Uzun illərdir ki, çalışdığım qardaş Türkiyədə bu ənənədən faydalanan onlarca alimimiz var. Bilkənt Universitetinin professoru Əmirulla Məmmədov, Egey Universitetinin professorları Afiq Bərdəli, Ürfət Nuriyev, Çanaqqala və Egey Universitetlərinin professoru olmuş Aydın İbrahimov və onlarca başqaları təkcə Türkiyənin yox, həm də bütün Türk dünyasının fəxr etdiyi, çalışdıqları sahəyə dəyərli töhfələr vermiş alimlərdirlər.

Bu siyahını uzatmaq, onların elmi töhfələrindən ətraflı danışmaq da olar. Amma məsələ ondadır ki, bu alimlərin də potensialından, eləcə də onların çoxsaylı yetirmələrinin elmi təcrübələrindən bəhrələnmək lazımdır. İndi Azərbaycanda elm və təhsilin inkişafına dövlətin verdiyi önəm və yaradılan şərait bunu tələb edir.

– Təcrübəli ali təhsil qurucusu kimi təqdim etdiyiniz bu siyahıda Sizin adınız da birincilər sırasındadır. Yeri gəlmişkən, fəaliyyət və uğurlarınız barəsində danışmağı xahiş edərdim.

– Xoş və səmimi sözlərinizə görə minnətdarlığımı bildirirəm. Qısaca olaraq bildirim ki, 1994-cü ildə Türkiyə Təhsil Nazirliyinin dəvəti ilə Samsun şəhərindəki 19 Mayıs Universitetinə (OMU) gəlmişəm və o vaxtdan da bu təhsil ocağının professoru olaraq çalışıram. Burada bir ilk olaraq inşaat mühəndisliyi fakültəsini və onun bünövrəsində "Qurğular dinamikası və zəlzələ mühəndisliyi labaratoriyası"nı qurdum, kompüter dəstəkli qurğuların sonlu elementlər metodu ilə modelləməsi layihəsinin program təminatının müəllifiyəm.

Bu mövzulara dair 5 kitabım Türkiyə universitetlərində dərs vəsaiti kimi tədris olunur və müxtəlif illərdə yenilənərək 3 dəfə nəşr olunub. Bu sahədə dünya alimlərinin də dəyərləndirdiyi və ilk sırada yer alan dərsliklərdəndir, müxtəlif dünya dillərinə tərcümə olunub. ABŞ-ın riyazi çalışmalar üzrə məşhur Mathvorks mərkəzinin web səhifəsində yayınlanmaqda və isdifadə olunmaqdadır.

– Azərbaycandan ayrıldığınız 30 ilə yaxın bir müddətdə doğma Vətənlə əlaqələriniz heç vaxt üzülməyib...

– Düz deyirsiz və məni tanıyanların hər biri də təsdiqləyər ki, Azərbaycanla əlaqələrim heç vaxt kəsilməyib. Həmişə vaxtı ilə çalışdığım Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti (AzMİU) ilə 19 Mayıs Universiteti arasında elmi əlaqələrin yaradılmasının təşəbbüskarı olmuşam və müəllifi olduğum kompyuter program təminatları və çalışdığım sahə ilə əlaqəli olan kitablarımı AzMİU-ya hədiyyə etmişəm. 2017-ci ildə Bakıda olduğum bir həftə ərzində bu universitetdə ustad dərsləri keçmişəm.

2022-ci ilin aprel ayından isə dəvət ilə rektorun müşaviri, zəlzələ mühəndisliyi elmi-tədqiqat mərkəzinin direktoru və mexanika kafedrasının professoru kimi Azərbaycanın elm və təhsilinə dəstək verməkdəyəm. Bu müddət ərzində Türkiyədə OMU-da olan fəaliyyətimə paralel olaraq AzMİU-da kompyuter dəstəkli "Sonlu elementlər metodu əsaslı qurğuların modelləməsi və analizi labaratoriyası"nı qurmuşam, çalışdığım sahəyə aid iki kitabım Azərbaycan dilinə tərcümə edilərək çap olunub.

AzMİU-da bir beynəlxalq konfransın keçirilməsinə və bir beynəlxalq elmi jurnalın nəşrinə nail olmuşam. Adı keçən labaratoriyada istifadə edilən, müəllifliyi mənə aid program təminatı Azərbaycanda istifadə edilən ilk komputer programıdır. Bu il maliyyə dəstəyi almış layihə grantım ilə "Strateji əhəmiyyətli bina və qurğuların monitorinqi və qiymətləndirilməsi laboratoriyası"nı qurmağı planlaşdırıram.

Sualınıza aid olaraq, onu da demək yerinə düşər ki, mən avtobioqrafik təqdimatımdan danışanda bir faktı demədim, 1972-ci ildə Şuşa şəhərindəki Üzeyir Hacıbəyli adına 1 nömrəli orta məktəbi qızıl medal ilə bitirmişəm və buraxılış imtahan komisiyasına Xankəndidən gələn heyət başçılıq edib. Məktəb illərində riyaziyyat üzrə olimpiadalarda Şuşada, Xankəndidə birincilik qazanaraq (təəsüf ki, erməni dilində yazılmış tərifnamələr ilə təltif olunmuşam) Bakıda respublika birinciliyi olimpiadalarına qatılmışam. Nə xoşbəxtik ki, bundan sonra Xankəndidə fərqlənən məktəblilər Azərbaycan dilində yazılmış tarifnamələrlə təltif olunacaqlar. Sonrakı təhsil illərim Bakıda və Moskva İnşaat Mühəndisləri İnstitunda keçmişdir.

Çalışdığım 19 Mayıs Üniversiteti ərazisində "Xocalı soygrımı" abidəsinin ucaldılmasına və eyniadlı parkın salınmasına nail olmuşam. Türkiyə universitetləri içərisində bu bir ilkdir və universitet ərazisində belə bir abidənin ucaldılmasının mənəvi tərəfləri olduqca böyükdür. 30 il ərzində hər il "Xocalı soygrımı"nın ildönümü mərasimində ətrafımdakıların üzünə baxmaqda çətinlik çəkirdim, elə bil hər tərəfdən baxışlar üzümə dikilərək məndən cavab gözləyirdi: "axı nədən bu günə gədər bu qisas yerdə qalıb, oralar niyə işğaldadır" sualı ilə.

İndi bütün xalqımıza, eləcə də xaricdə yaşayan azərbaycanlılara, bizlərə bu qüruru yaşadan Ali Baş Komandana, qazilərimizə, hər gün ruhları şad olsun dediyimiz şəhidlərimizə hər kəsin önündə baş əyərək sonsuz minnətdarlığımı bildirirəm. 2018-ci ildə Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin qurulması ilə cəmi 23 ay davam edən dövlət müstəqilliyimiz tariximizin ən şərəfli səhifəsidir. Ondan 103 il sonra ilk dəfə suverenliyini qazanan, bütün sərhədlərini öz milli ordusu ilə qoruyan, dövlət dili Azərbaycan dili olan, bütün torpaqlarında üçrəngli Azərbaycan bayrağı qürurla dalğalanan günləri görməyin xöşbəxtliyini yaşamaq qazandığımız ən böyük nemətdir.

– Sonuncu sual – Qarabağ Universitetində çalışmaq istərdinizmi?

– Bu təhsil və elm mərkəzinin fəaliyyətinə bacarığı çatan hər kəsin kömək etməsi borc və şərəfdir. Mən də öz köməyimi əsirgəməyəcəyəm. Elə işlər var ki, onları Xankəndidə olmadan da həyata keçirmək olar. Mənim əsas marağım və təcrübəm qurğuların (binalar, körpülər, qüllələr, tunellər və sairə) modellərinin hazırlanması, analizi və layihələndirilməsi texnologiyaları ilə bağlı olduğu üçün Qarabağ Universitetində bu sahənin böyük önəm daşımasını əhəmiyyətli hesab edirəm.

Gəmi, təyyarə, inşaat mühəndisliyi kimi bütün mühəndislik sahələrində bu qurğuların analizinin, layihələndirilməsinin program təminatının yaradılması, o cümlədən tədrisi, tətbiqi kimi problemlərin vacibliyi davamlı olaraq gündəmə gətirilir. Ona görə bir ilk olaraq, yaxud da bütün sahələrə paralel olaraq bu sahələrin əsaslı bazasının yaradılmasını olduqca gərəkli hesab edirəm. Ümid edirəm ki, Qarabağ Universiteti qalib dövlətimizin yüksək elm və təhsilinin, uğurlu və sürətli inkişafının nümunəsi olaraq dünyanın təhsil məkanında yeni imza olacaqdır.

– Müsahibə üçün çox sağ olun.

Namiq QƏDİMOĞLU
XQ